

denotatur in bello. Quod fortis armatura diaboli contra Deum et contra omnia bona eius, sit mala consuetudo, ostendit Iob xli, dicens: *Corpus eius quasi scuta fusilia compactum squamis sese prementibus; una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas, una alteri adhaerebit, et tenentes se nequaquam separabuntur*, quasi dicere velit: *Corpus eius*, id est, tota multitudine malorum hominum qui per malam consuetudinem pugnant contra Deum, et diabolum defendunt, sunt *quasi scuta fusilia*, per malarum voluntatum habituationem: *compactum squamis*, per malorum operum frequentationem: *sese prementibus*, per violentam coactionem: *una uni coniungitur*, per peccatorum continuationem: *et ne spiraculum quidem incedit per eas*, propter mentalem excaecationem: *una alteri adhaerebit*, per obduratam obstinationem: *et tenentes se*, per obstinatam desperationem: *nequaquam separabuntur*, per aeternam damnationem. In quibus verbis notari possunt septem gradus quibus humanum genus, et quibus impius per malam consuetudinem descendit ad supplicia sempiterna.

366. Has ergo quatuor, quas enumeravimus potentias diaboli, Christus in cruce merito suae passionis confregit, quemadmodum originale peccatum; unde Apostolus Col. 1 cap., ait, quod: *Christus nos convivificavit cum illo, donans nobis omnia delicta; delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; et ipsum tulit de medio affigens illud cruci*. Chi-

rographum, secundum Papiam, est manus inscriptio, id est, cautio quae fit inter creditorem et eum qui mutuat, ut depositum non possit negari. Secundum enim Glossam, decretum est sententia cunctis hominibus adversa, quod Gen. 11 cap., Adae in persona generis humani dictum est: *Morte morieris*. Chirographum dicit Adae quod, quasi cautionem, contra nos tenebat diabolus. Sed illud Chirographum Christus tulit, quum nobis per crucem delicta condonavit.

367. Ex hoc igitur patet, secundum Alex. de Ales, ubi supra, quod decretum dicitur sententia Dei respectu necessitatis mortis, sive exclusionis a vita coelesti. Chirographum vero erat reatus peccati Adae in totum humanum genus. Videtur ergo, secundum Alexand. de Ales, quod chirographum dicat culpam; decretum autem dicat poenam quae sequitur. Culpam enim delevit Christus per passionem et crux; chirographum quum purgavit originalem culpam, et delevit decretum quum amovit aeternam poenam.

DOMINICA IN SEPTUAGESIMA

Oportuit pati Christum contra infernum seu Lymbum.

TERTIO oportuit pati Christum contra infernum, ut, scilicet, sanctos Patres liberaret de Lymbo et diabolica potestate, sicut per Oseam XIII cap. ipse Dominus ait: *Ero mors tua, o mors, mor-*

sus tuus ero, o inferne. Quod quidem implevit, quando per mortem suam antiquos Patres de potestate diaboli liberavit; et tunc quidem infernum mordit, quia partem abstulit, partem reliquit; sed mortem quantum ad electos omnino destruxit.

369. Oportuit tamen Christum sanctos illos Patres per passionem suam ab inferis liberare; nam, secundum Alexand. de Ales, ubi supra, licet in Sanctis illis per circumcisio[n]em deleretur culpa originalis, et per charitatem culpa actualis, et quantum ad maculam, et quantum ad divinam offensam, et quantum ad reatum gehennae; non tamen quantum ad reatum carentiae visionis divinae, ratione cuius habebat potestatem diabolus detinendi eos in Lymbo, de quo misericorditer a Christo merito sua passionis liberati sunt, sicut Zach. ix cap. ad ipsum Dominum ait: *Tu quoque in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu.* Et iterum Luc. xi cap. mystice Dominus ait: *Quum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quae possidet. Si autem fortior illo veniens vicerit eum, universa arma eius aufert in quibus confidebat, et spolia eius distribuet.* Hoc autem per vexillum crucis a Christo impletum est, qui, existens fortis, passionem superans, et vincens diabolum fortem, abstulit eius arma, id est, reatum originalis culpae, et clausione coelis ianuae; in quibus confidebat, scilicet, posse aeternaliter retinere in Lymbo etiam sanctos Patres, ne viderent gloriam Dei. *Et spolia eius di-*

stribuet, id est, sanctos Patres secundum illorum varia merita in coelos sive gloria collocavit.

370. Et merito quidem hunc modum servavit Christus. Nam primus homo sic in statera liberi arbitrii positus erat, ut posset ad vitam ascendere sempiternam, si vellet; sed, perpetrato peccato, sic alterum staterae brachium per peccati onus depresso est, ut esset in imo inferni, et alterum in summo coeli. Non autem ascenderet brachiū in imo depresso, nisi alterum descenderet in summo levatum. Descendit autem ad infernum Dominus, ut captivum hominem levaret ad coelum.

371. Propterea duo quidem meruit Christus per passionem; primo satisfactionem, secundo ianuae coelestis aperitionem; ideo in descensu suo ad inferos haec duo executioni mandavit; nam primo per satisfactionem soluta sunt vincula illius captitatis inferni, secundo vero per ianuae coelestis aperitionem facta est visio gloriae paradisi, et illustratio ipsa sive ipsius carceris etiam secundum lucem exteriorem. In hoc ergo descensu liberavit Christus omnes illos qui meriti passionis eius capaces erant; inter quos etiam fuerunt omnes illi qui non propter reatum personae, sed propter reatum tantum naturae detinebantur. Damnati vero huius meriti minime capaces erant; nec insuper parvuli qui erant, in Lymbo; quia de corpore Christi non erant per fidem, neque per fidei sacramentum; propterea merito non fuerunt liberati.

372. Denique Christi Anima per ipsum triduum

mortis cum sanctis Patribus in Lymbo stetit, cum quo fuit latro ille sacratissimus cui Dominus in cruce pendens tanta misericordia condescendit, ut illi dicere dignaretur: *Amen, dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo;* quo quidem paradiſi nomine Dei fruitio denotatur, quia, passione peracta, tam ipse, quam alii, qui in Lymbo erant, per essentiam Deum contemplati sunt.

FERIA SECUNDA

Oportuit pati Christum respectu nostri, et primo propter nostram redemptionem. Necessitas redemp-
tionis.

TERTIO oportuit pati Christum respectu nostri; et maxime propter tria. Primo propter nostram redemptionem, secundo propter nostram iustificationem, tertio propter nostram glorificationem.

374. Primo enim oportuit pati Christum propter nostram redemptionem; de qua redēptione tria consideremus; primo eius necessitatem, secundo eius penitatem, tertio eius largitatem.

375. Primo consideremus nostrae redēptionis necessitatem. Eramus enim iustissimo Deo infinitis debitis obligati, nec satisfacere poteramus, nisi pro nobis Filius Dei moreretur; propterea necessarium fuit illum mori pro nostra redēptione. Est nihilominus advertendum, secundum Alex. de Ales in 3, quod aliter est in nobis necessitas pa-

tiendi et moriendi, et aliter fuit in Christo. In nobis enim est secundum causam materialem, formalem, et efficientem; in Domino autem Iesu Christo fuit solum necessitas ad patiendum secundum causam finalem, secundum illud Apostoli, Gal. iv: *Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperen-mus.* Sed ista redēptione non poterat fieri, nisi per satisfactionem, nec satisfactio, nisi per passionem; ideo, sub necessitate causae finalis, fuit necessitas patiendi in Christo, secundum quod ad Hebr. ix cap. super illud, *morte intercedente in redēptionem earum praevaricationum quae fuerant sub priori testamento,* Glossa: Mors erat necessaria in redēptione. Et subditur: Tantum utique fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus, nisi unigenitus Dei Filius pro nobis debitoribus morte moreretur. Non fuit igitur in Christo necessitas ad moriendum secundum necessitatem causae efficientis, quia nulla causa poterat eum cogere ad moriendum, causa, inquam, creata; nec necessitas secundum rationem causae materialis, quia nulla est causa contracta ex vitio propagationis in Christo; et illa est necessitas humanae conditionis; nec necessitas secundum rationem causae formalis, quia illa non potest prohiberi, nec voluntaria est; quia, ut dicit Ioann. Damascenus, passiones etsi secundum legem fiebant in Christo, non tamen coacte, sed voluntarie. Haec Alex. ubi sup. Hinc Propheta

de hac humani generis necessitate in persona illius hanc redemptionem a Domino postulabat, Psal. xxiv dicens: *Redime me, Domine, et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego; unicus, non habens amicos; et pauper, non habens pretium a meipso.*

FERIA TERTIA

Redemptionis nostrae poenalitas.

SECUNDO consideremus redemptionis nostrae poenitatem; secundum Ansel., secundum quod dictum est, de necessitate redemptionis passus est Christus. Hinc Hebr. 11 cap. Apostolus ait: *Dicebat enim eum per passionem consummare;* Glossa: Nisi Christus pateretur, homo non redimeretur, et non redemptus periret. Tamen, secundum Alex. de Ales in 2, distinguendum est inter liberationem, et redemptionem. Redimere enim est rem suam iusto pretio recuperare; et nisi esset passio, non esset per iustum pretium recuperatum quod erat amissum. Tamen si alio modo liberasset, quam per passionem, liberatio, non redemptio esset. Unde inquit Glossa ubi sup. Hebr. 11: Nisi Christus moreretur, homo non redimeretur, posito quod homo debeat redimi, id est, iusto pretio liberari, vel recuperari. Deus enim de terra creavit hominem secundum suam imaginem, et iterum convertit eum in ipsum, id

est, in ipsam imaginem; quod factum est per gratiam redemptionis. Haec Alex. Ad hoc autem Bern. super Cant. serm. xxviii, inquit: *Vide quid de Deo tuo sentias; vide quantum de eo praesumas; vide quibus brachiis vicariae charitatis adamandus et amplectendus sit, qui te tanti aestimavit; immo qui tanti te fecit; de latere enim suo te reformavit, quando pro te in cruce obdormivit, et ob hoc somnum mortis exceptit; propter te a Deo Patre exivit, et matrem synagogam reliquit, ut adhaerens ei unus spiritus cum eo fieres.*

377. Sed quaeri potest si Christus passus fuisset a daemone, si passus non fuisset ab homine? Dicendum, secundum Alex. ubi supra, quod ex libertate liberi arbitrii hominis fuit quod ab homine pateretur; quia, si homines nolissent, ipsum non occidissent; unde Matth. xxi: *Forte verebuntur filium meum;* quod exponens Hieron. ait: Forte tangit liberum arbitrium eorum, ut non intenderent ei mortem, si non vellent; poterat ergo ab hominibus non occidi; quem si non occidissent, non tamen a daemone passus esset; tamen esset redemptio, sive liberatio hominis subsecuta. Nam tunc ad redemptionem, sive ad liberationem sola voluntas eius sufficeret patiendi. Unde Rom. iv cap. super illud: *Ei autem merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum,* dicit Glossa: Ei, qui habet voluntatem et facultatem, non sufficit bona voluntas; ei autem, qui habet voluntatem, et non facultatem, sufficit voluntas; eodem modo dicendum est de Christo.

378. Ex hoc manifeste appareat veritas illa, quam tractabimus infra, serm. vi, artic. III, cap. 1, quod quia Angeli in eorum glorificatione non egebant redemptione per Sanguinem Christi, quia non peccaverant; tamen pro eorum reconciliatione et glorificatione ardenter charitate voluit Christus mori, licet opere pro eis non extiterit mortuus.

FERIA QUARTA

Redemptionis nostrae largitas.

TERTIO consideremus redemptionis nostrae satisfactionis largitatem. Circa quam, secundum Alex. ubi supra, pensanda sunt tria. Primo quantum solvatur, secundo a quanto solvatur, tertio cum quanto solvatur.

380. Primo enim pensandum est quantum solvatur. Si enim vita Christi qua vivebat in carne per animam Deitati unitam consideretur, maior est vita Christi ratione Animae Deitati unitae, quam debitur totius mundi in infinitum; unde Ansel. in lib. *Cur Deus homo*: Putas ne tantum, tam amabile, quantum fuit vita Christi, posse sufficere ad solvendum quod debetur pro peccatis totius mundi? immo plus habet in infinitum. Bern. etiam dicit: Una' gutta Sanguinis eius fuit sufficiens pretium nostrae redemptions. Stupendum est igitur quod impreiabilis tam large pro pretio tam vilissimae creaturae se dedit.

381. Secundo pensandum est a quanto solvatur, quum satisfactio fuerit facta per mortem Christi, quia ab ipso Filio Dei qui est verus Deus, et invenitur super omnem aestimationem poenae satisfactum fuisse. Unde Rom. VIII cap. Apostolus ait: *Qui Filio suo unigenito non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo etiam cum illo non nobis omnia donavit?* id est, condonavit et remisit. Augustinus quoque ait: Christus fuit Sacerdos per quem reconciliati sumus; fuit sacrificium per quod reconciliati sumus; fuit Deus cui reconciliati sumus.

382. Tertio pensandum est ex quanto solvatur, id est, ex quanta charitate subierit mortem. Et quia charitas fuit immensa, invenitur satisfactio quam pro nobis fecit super omnem aestimationem excessisse modum; propterea, I Cor. VI cap., ait Apostolus: *Empti enim estis pretio magno; glorificate, et portate Deum in corpore vestro.* Et iterum I Petr. I scriptum est: *Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vestra vana conversatione paternae traditionis, sed pretioso Sanguine, quasi agni incontaminati, et immaculati Iesu Christi.* Si enim redemisset nos sole aut luna, adhuc ei ad gratias teneremur. Nunc autem tanta charitate nos amavit, quod nos *Anima, et Corpore, et vita redemit*, ut nil horum sibi subtrahere intendamus. Tanta nempe charitate dilexit nos summa Sapientia Dei Christus, ut, dum pro nobis moritur, summa insipientia dici possit. Ubi, quæso, reperiatur homo tam demens, qui pro

formica quae momordisset eum, pro illa utique redimenda, in formicam converti vellet; quum tamen utraque creatura esset? Sed pro redemptione nostra, quod magis videtur stultum, Creator in mortem se tradidit pro sua vilissima creatura.

FERIA QUINTA

Oportuit pati Christum propter nostram iustificationem.

SECUNDO quidem oportuit pati Christum propter nostram iustificationem; unde Apoc. 1: *Lavit nos a peccatis nostris in Sanguine suo*; et Hebr. ix: *Sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruendum Deo viventi.*

384. Advertendum tamen est, secundum Alexand. in III, quod passio Christi se habet ad remissionem peccati pluribus modis. Duplex est enim passio Christi: prima in rei natura, secunda in Anima.

385. Primum enim, secundum quod est in rei natura, operatur ad deletionem peccati dupliciter: primo per modum meriti, secundo per modum satisfactionis. In peccato etiam duo sunt. Primum est macula, secundum est reatus. Macula quidem deformitas est, vel dissimilitudo ad Deum: reatus autem est obligatio ad poenam. Primo est ergo

passio Christi meritoria deletionis maculae ipsius culpae, quia meruit nobis gratiam, et omne illud quo delentur peccata; unde, Rom. VIII cap., Apost. ait: *Si proprio Filio suo non pepercit, quomodo etiam cum illo non nobis omnia donavit?* Secundo autem passio Christi est satisfactoria ipsius reatus poenae, secundum quod Is. LIII cap. scriptum est: *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Item Ansel. II *Cur Deus homo*, post praeallegatam sententiam: Putas ne tantum modum, etc., statim subiungit: Vides ergo quomodo haec vita vincat omnia peccata, si pro illis detur. Ex his patet quod passio Christi in ipsa natura rei delet culpam ut causa meritoria gratiae ad delendum maculam, et ut causa satisfactoria ad delendum reatum et poenam.

386. Secundo autem passio consideratur secundum esse quod habet in Anima, et secundum hoc etiam valet ad deletionem peccati quatuor modis. Primo per dilectionem, secundo per fidem, tertio per compassionem, quarto per imitationem. Iстis quatuor modis passio Christi coniungitur animae, et habet esse in illa. Passio igitur Christi in dilectione et fide valet ad deletionem maculae. Passio vero Christi in compassionem et imitatione valet ad deletionem reatus et poenae.

FERIA SEXTA

Passio Christi per compassionem valet ad deletionem peccati ex parte charitatis excitantis et ex parte fidei efficientis.

PRIMO igitur passio Christi duobus modis valet ad deletionem peccati, sicut dicit Magister in III sent., xviii dist. Primus modus est ex parte charitatis excitantis, secundus ex parte fidei efficientis. Primus autem modus ex parte charitatis excitantis est, quia per compassionem Christi excitatur in nobis amor Dei, secundum quod, v cap. ad Rom., Apost. ait: *Commendat autem Deus charitatem suam in nobis, quoniam, quem essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est;* et ex hoc accendimur ad amandum eum charitatis amore quae operit multitudinem peccatorum. Secundus autem modus ex parte fidei efficientis est, quia passio Christi per fidem formatam, quae cum amore Dei sit, valet ad deletionem maculae peccati ut causa effectiva coniuncta; et hoc in adulstis in fide propria; vel cum sacramento fidei, ut baptizatis, ad deletionem maculae; et hoc in fide aliena, scilicet, Ecclesiae; unde Apost. ad Rom. iii cap. ait: *Iustitia Dei per fidem est Iesu Christi, quem proposuit propitiatorem per fidem in Sanguine;* id est, per fidem passionis. Ex quo relinquitur quod ex fide passionis est iustificatio, sive emundatio peccatorum.

SABBATO

Passio Christi per compassionem et imitationem valet ad deletionem poenae.

SECUNDO vero passio Christi per compassionem et imitationem valet ad deletionem reatus poenae; primo enim compassio interior est causa remissionis poenae; unde II Timoth. ii: *Si compatinur, et conregnabimus.* Ad hoc enim Christus crucifixus continue in Ecclesia praesentatur, ut ad compassionem eius inflammemur. Continue est etiam ante mentis oculos proponenda dulcis passio Iesu Christi, iuxta consilium, quod Deut. xxviii cap. datum est, ubi dicitur: *Erit vita tua, scilicet, dulcis Iesus, quasi pendens ante te,* scilicet, in cruce, ad cordialiter compatiendum.

389. Secundo vero imitatio in actu exteriori est causa satisfactiva vel satisfactoria debitae poenae; propterea ad eius compassionem hortatur Beatus Petrus I in sua, ii cap., dicens: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.* Secundum enim Aug. in lib. 83 q., ad perfectam virtutem pertinet pro loco, et tempore, non solum mortem non timere, sed nec perhorrescere genus mortis. Ad hanc igitur perfectionem Christus, ut nos suo hortaretur exemplo, in cruce voluit mori. Hinc et xii cap. Hebr. Apost. ait, exhortando nos: *Aspicientes auctorem fidei et consummatorem Iesum per patien-*

*tiam curramus ad propositum nobis certamen,
qui, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confu-
sione contempta.*

390. Adverte, igitur, humana tepiditas, quanti periculi sit Christi passionem non imitari, quum ab hoc omnia peccata originem sumant; unde August. de vera Religione ait: Omne peccatum est ex eo quod Christus contempsit; et quia refugimus quae ipse sustinuit. Appetivit autem Christus paupertatem, vilitatem, et subiectionem; homines vero eligunt divitias, delicias, et honores.

391. Sed dices: quare non eligit Christus pro nostra redēptione viam prosperitatis in qua plures haberet imitatores, quam viam adversitatis; prosperitatis dico non culpabilis? Dicendum quod hominis redēmptio fieri debuit per satisfactionem pro peccato; satisfactio autem pro peccatis debet esse poenalis et afflictiva; propter quod debuit esse redēmptio nostra, non per incessum per viam prosperitatis, sed potius poenalis adversitatis; propterea, si elegisset viam prosperitatis, divinae misericordiae minime conveniret, quia tunc non esset recessus a culpa. Ipse autem elegit talem in qua est recessus a peccato. Cum his omnibus concordat Alexander, ubi supra.

DOMINICA IN SEXAGESIMA

Oportuit pati Christum propter nostram glorificationem; et primo revelata est nobis gratia ratione dignitatis Christi.

TERTIO quidem oportuit Christum pati propter nostram glorificationem: Ipse autem per meritum sue passionis nos perducit ad gloriam divinae contemplationis, hic per speculum in aenigmate, in beata autem patria facie ad faciem, sicut I Ioann. III cap., scriptum est: *Quum apparuerit nobis, similes ei erimus, quando videbinus eum sicuti est.* Hinc Apoc. V cap. mystice Ioann. in persona omnium salvandorum, ait ad Christum: *Dignus es, Domine, aperire librum, et solvere septem signacula eius, quoniam occisus es; et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione;* in quibus sacratissimis verbis triplex ratio demonstratur quare humano generi coelestis gratia revelata sit: Primo ratione dignitatis, secundo ratione mortalitatis, tertio ratione virtutis.

393. Primo autem ratione dignitatis quae fuit in solo Christo. Solus enim Christus Dominus dignus est aperire librum visionis divinae, et signacula septem dotium Beatorum detegere, qui Dominus est per datam sibi a Deo Patre in coelo et in terra potestatem, sicut Math. ult. dictum est. Quia enim natura est Deus, eamdem cum Patre habet na-